

מסורת הש"ס

רש"י

הנודר מן הירק פרק שביעי נדרים

ר"ן נ.ו.

עין משפט
נר מצוה

(א) מנחת קה" (ב) דרכות
(ג) י"א [נ"א] שנסכסס
(ד) כסדרין כ. מ"ק כ.
(ה) שם וסם תענית ל.
(ו) ז"ל למלך. (ז) ומשלי
(ח) [מלווה פירש ו].
(ט) ונגעס פ"א מ"ג.
(י) ויקרא (כ) ה' קן מית
בפסחים ש"ך אחר מית
נקיר שמים ע"ש קול: וכלן
ז"ל שבת ס.
וירקא יד לד

תורה אור השלם

1. כי בבואו אל ארץ
בנען אשר אני נתן לך
לאחודת ונתתו נגע צרעת
בבית ארץ ייחודתם:
וירקא יד לד

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ר' מאיר
וכי דלי וכו' הס"ד ואח"כ
מ"ה ציטט ארץ וכו' היו
בית עליה דלא ה"ל:
(ב) ד"ה אפילו מיתא וכו'
ממש אלא מתי עליה
דקמתי מעולה ה"ל:
(ג) ד"ה שכן וכו' אבל כל
העם וכו' הס"ד:

הגהות הגר"א

[א] גמ' הי"ע ז"ל הצוע
(ויע' ר"ן):

פירוש הרא"ש

מתני' הנודר מן הירק.
שלא יכנס ליתר: מותר
ליכנס לעלייה. ולאו ככלל
בית הוה: והבבית אומרים
עליה ככלל בית. נראה
דקמתי מדרש במד' הי"ע
דלא הוה ככלל בית דהמכר
את הבית לא אמר לא
המכר ואת הי"ע וכו'
ק"ל. אלא כשנשן ב"ה אל
לא הוה ככלל בית: גמ'
לרבות את הי"ע. לגבי
נגעס מיתא: ר"ל ה"א.
והכי אנטרין קרא לרבו
בשנשן בני דלס לא הוה
ככלל בית: ליבא ר"מ
ה"א. דמשמע משום שאמר
בית צדיק דמשמע בית כל
דוה הא אמר בית סתם
אזי יוכל ליתן לו עליה
והי"ע כ"מ דלא רעני
ליתא ככלל בית דלס רעני
אפילו אמר לו בית סתם
נמי: מאי עליה מעולה
שבבית. ודלי אס א"ל
בית סתם מראהו עליה
אלא שמתא דלמיר ליה בית
צדיק הא ליתא משמע
לאפוקי עליה דגריעה משום
עליה וירידה וזרין ליתן לו
המעולה שכן שני בתים
דהיינו בית ועליה מיהו בית
הגרוע
שעל לו יוכל ליתן לו והכי
מסקין בשליה מנחת דיד צעל
השטר על התחמונה: ערסא
דגרא. מטה טעויה למול
הבית
כדאמרי' (ב) בפסחים ג'
גדי וסיוק לא כי שאל
דמחירא נקיר שמים ומתי
בבית השומרים אמו
בנקיות לכן מכינס
ממיר מטה מונעת לנקיות:
בשדיו בשרין אותו. גדי
כהן גדול [ז"ל מלך] מיתא
כשהוא אלל ומאכילס אותו
סעודה
רשונה: כל העם. מתירין
אותו: ההוא יומא. שזע
לו להפגש בהנעס וציופות
ימיב עליה: דרגש לא הוה
בדוה ביהוה
א"א וזקפו. כלומר מיתא
כמו שהוא זקוף ואין לפרש
זקפו על גדי דל"כ הוה ליה
לממיר וזקפו דיו דקדאמרי' לקמן
גבי מטה שנקליטהו ואזלי
ועוד לקמן יתא שזן הדא
היה נכריה כפיא אלל שאזי
יכול מפני הקולטין הקבועין
בה
אלל יכפה אס היה טעויה
כפיא ואס אינה טעויה
למה זרין לוקוס:

מתני' מותר בעלייה. שאין עלייה בכלל בית: הנודר מן עלייה כו'.
דברי הכל אין בית בכלל עלייה: **גמ'** ר"מ היא. לאמר עלייה
לאו בכלל בית היא: דלי וכו' (א). צדיק ארץ משמע דמחזר בארעא
הוי בית: עלייה דלא מחזר בארעא לא הוי בכלל בית ארץ ולהכי ציי
קרא לרבויו דהואיל דסמיכא אקירות
הבית מטמאה: האומר לחיורו בית
צדיק אני מוכר לך מראהו עלייה.
משום לאמר בית צדיק משמע עלייה
במך ביתי: טעמא דלמיר בית צדיק
הא אס אמר בית סתם אין יכול
להראות לו עלייה. דאין עלייה בכלל
בית: לימא ר"מ היא. לאמר אין
[עלייה] בכלל בית: אפי' לימא רבנן.
לא תימא עלייה ממס. (ב) מאי עלייה
דקמתי: מעולה שנסכסס. הבית
המשונה שצדיק זרין ליתן לו היכא
דקאמר בית צדיק. אבל אי הוה אמר
בית סתם היה יכול להראות לו עלייה
ממש דעלייה בכלל בית: **מתני'**
מותר דרגש. דאין דרגש בכלל
מיתא: דרגש כלל מיתא. ואסור.
אלל הנודר מן הדרגש דברי הכל אין
המיתא בכלל דרגש: **גמ'** ערסא
דגרא. מיתא שעורקין אותה למול
ואין שום אדם יזן עליה: נשסן
מכין אוסו. (ג) כ"ג כשהוא אלל (ד) כל
העם כו' ימיב עליה. בתמיה מכלל
דרגש לאו ערסא דגרא הוה: און
יבנין ליה. משום דכתיב (ו) ויין למיר
נפס. ה"ל אף על גב דכולה שאל לא
ימיב עליה השתא ימיב: לא היה
כופסו. ממש הכרעים מלמעלה: אלא
ווקפו. שמשמידו על שני כרעיו דויו:
ואי אמרס ערסא דגרא. דמיתא חסונה
היא כ"כ אמאי אין זרין לכפותה:
והפניא וכו'. וזו נמי הואיל ומיתא
חסונה היא לרין לכפותה אלא משע
מיתא דרגש זרין ערסא דגרא הוה:
המיוחדת

כופה אלא כל משות שיש לו בתוך הבית הוא כופה הא לא קשיא

מתני' מן הכוס מותר בעלייה דברי רבי מאיר וחכמים אומרים עלייה בכלל הבית והנודר מן עלייה מותר בבית: **גמ'** מאן תנא בבית לרבות את (א) היציע בבית לרבות את העלייה אמר רב חסדא רבי מאיר היא דאי רבנן האמרי רבנן עלייה בכלל הבית למה לי קרא בבית לרבינו אבי אמר אפי' תימא רבנן בעיא קרא דסלקא דעתך אמינא יבבית ארץ אחותכם כתיב דמחבר בארעא שמיה בית עלייה הא לא מחבר בארעא כמאן אולא הא (ב) דאמר רב הונא בר חייא משמיה עלייה בבית אני מוכר לך מראהו עלייה טעמא דא"ל בית שבבית אני מוכר לך אבל בית סתם אינו מראהו עלייה לימא רבי מאיר היא אפילו תימא רבנן מאי עלייה (ג) מעולה (ד) שבבית: **מתני'** הנודר מן המטה מותר בדרגש דברי רבי מאיר וחכ"א (ה) דרגש בכלל מטה הנודר מן הדרגש מותר במטה: **גמ'** מאי דרגש אמר עולא ערסא דגרא אמרו ליה רבנן לעולא הא (ו) דתנן יכשהו מברין אותו כל העם מסובין על הארץ והוא מיסב על הדרגש כולה שתא לא יתיב עלה ההוא יומא יתיב עלה מתקין לה רבינא מידי דהוה אבשר ויין דכולה שתא אי בעי אכיל ואי בעי לא אכיל ההוא יומא און ייבנין ליה אלא הא קשיא דתניא דרגש לא היה כופהו אלא זוקפו ואי אמרת ערסא דגרא הוא והתניא (ז) והכופה את מטתו לא משתו בלבד הוא כופה הבית הוא כופה הא לא קשיא מידי

עבד צעדי אני מוכר לך מת מראהו מת ואם איתא ליחוי הי נפל והי מת אמר ליה לוקח קאמרת שאני לוקח דיד צעל השטר על התחמונה השתא דאיתא להכי עלייה נמי דגריעה יד צעל השטר על התחמונה ולפוס מוסקא דלמיר דעלייה ממש קאמר דגריעה ממש דליכא לאוקמה לדרב הונא כרצנן דלס כן למה לי צדיק קאמר אפי' בית נמי עלייה בכלל בית הוא ואי כפשי דקיימא אן כר' מאיר. מיהו כתיב הרמז ז"ל דאפי' דלסקא דהסא הא דרב הונא כרצנן איתא דליכא לממיר דהאי דנקט בית צדיק ולא נקט בית סתם לא מביעא קאמר לא מביעא בית סתם דמראהו עלייה דגריעה אלל אפי' כי אמר בית צדיק דכדי האי גוונא למעלייתא משמע כדאמרי' התם הגדול הקדיש אפי' הכי גבי לוקח מראהו עלייה דגריעה הילכך כיון דלפוס מסקא דהסא איכא לממיר דממירה דרב הונא כרצנן איתא נקטינן כוותיהו דעלייה בכלל בית. וכן פסק הרמז ז"ל (ז) ופ"ט מהלכות מדרס הלכה ט"ו: ערסא דגרא. וסוגין היו להציע מטה למול הבית. גמ' מול דמונה לו כסוף פרק במה אשה יואלה (שבת דף סו.) גדי וסיוק לא: נשסין מצרין אוסו. לכהן גדול [ז"ל למלך] שארע לו אלל. ומתני' היא צפרק כהן גדול: כולה שאל לא ימיב עליה. עד עכשיו לא יבד על אותו מטה שהרי מונחת היא לשר הבית והשתא דאלל הוא ימיב עליה מיהא ופרקי' לא מאי עלייה מעולה שנסכסס מיתבי בית צדיק אני מוכר לך נפל מראהו נפול

העלייה ולכן אנטרין לרבות כצוה לפי שמאזי ננגעס כנגד אמר או כנגד פשמים מה פשטן ככריחו אמר ככריחו והואיל את הצוה לפי שהוקפו נגעי בתים ונגעי בגדים ויהיו סבור למעט כצוה אנטרין לרבויו ושמה ה"ל גרסין צדיק לרבות הצוה. הא דלמיר רב הונא פרק בתרא דמנחות (דף קה.) בית צדיק אני מוכר לך מראהו עלייה ואמר (ז) ומכרתי לך טעמא דא"ל בית צדיק וכו' בית סתם דמשמע בית ששור אלל אס אמר בית סתם בית מכל לו וקשה דלס קאמר דעלייה דגריעה קאמר ויד צעל השטר על התחמונה א"כ מאי איריא בית צדיק אפילו בית סתם נמי כיון דהשטר תלי ביד צעל השטר על התחמונה וי"ל דלס נמי זרין לפרושי כיון דיד צעל השטר על התחמונה בבית סתם דמי ומראהו עלייה דגריעה ודכי נקט דל"כ כי אמר בית צדיק מראהו גרוע וא"כ בשמעתא יתא כי [נמין] מראהו עלייה והכא לא חש הש"ס למך מנסקא דהסא ומיר ככ"ד התם וד"ה נמי דלמנסקא דהסא נמי מפרקינן שפיר. ה"ר"ס: וסוגין היו להציע מטה למול הבית. גמ' מול דמונה לו כסוף פרק במה אשה יואלה (שבת דף סו.) גדי וסיוק לא: נשסין מצרין אוסו. לכהן גדול [ז"ל למלך] שארע לו אלל. ומתני' היא צפרק כהן גדול: כולה שאל לא ימיב עליה. עד עכשיו לא יבד על אותו מטה שהרי מונחת היא לשר הבית והשתא דאלל הוא ימיב עליה מיהא ופרקי' לא מאי עלייה מעולה שנסכסס מיתבי בית צדיק אני מוכר לך נפל מראהו נפול

העלייה ולכן אנטרין לרבות כצוה לפי שמאזי ננגעס כנגד אמר או כנגד פשמים מה פשטן ככריחו אמר ככריחו והואיל את הצוה לפי שהוקפו נגעי בתים ונגעי בגדים ויהיו סבור למעט כצוה אנטרין לרבויו ושמה ה"ל גרסין צדיק לרבות הצוה. הא דלמיר רב הונא פרק בתרא דמנחות (דף קה.) בית צדיק אני מוכר לך מראהו עלייה ואמר (ז) ומכרתי לך טעמא דא"ל בית צדיק וכו' בית סתם דמשמע בית ששור אלל אס אמר בית סתם בית מכל לו וקשה דלס קאמר דעלייה דגריעה קאמר ויד צעל השטר על התחמונה א"כ מאי איריא בית צדיק אפילו בית סתם נמי כיון דהשטר תלי ביד צעל השטר על התחמונה וי"ל דלס נמי זרין לפרושי כיון דיד צעל השטר על התחמונה בבית סתם דמי ומראהו עלייה דגריעה ודכי נקט דל"כ כי אמר בית צדיק מראהו גרוע וא"כ בשמעתא יתא כי [נמין] מראהו עלייה והכא לא חש הש"ס למך מנסקא דהסא ומיר ככ"ד התם וד"ה נמי דלמנסקא דהסא נמי מפרקינן שפיר. ה"ר"ס: וסוגין היו להציע מטה למול הבית. גמ' מול דמונה לו כסוף פרק במה אשה יואלה (שבת דף סו.) גדי וסיוק לא: נשסין מצרין אוסו. לכהן גדול [ז"ל למלך] שארע לו אלל. ומתני' היא צפרק כהן גדול: כולה שאל לא ימיב עליה. עד עכשיו לא יבד על אותו מטה שהרי מונחת היא לשר הבית והשתא דאלל הוא ימיב עליה מיהא ופרקי' לא מאי עלייה מעולה שנסכסס מיתבי בית צדיק אני מוכר לך נפל מראהו נפול

י א ב מ"י פ"ט מהל'
מדרס ה"ל טו טו"ש:
י"ד סיון ריד קטין כח:
ג] מ"י פ"ד מהל' טומאת
לרעת ה"ל יג].
י ד מ"י פ"א מהל'
מכירה ה"ל יט טו"ש:
ח"מ סיון ריד קטין יב
צג"ה:
טו ה מ"י פ"ט מהל'
מדרס הלכה טו:
טז מ"י פ"ו מהל' אלל
ה"ל ח ופ"ב מהל'
מלכס הלכה ד:
י ז מ"י פ"ה מהל' אלל
ה"ל יט סגמ עשין
דרבנן ב טו"ש י"ד סיון
שפ סע"א א:

מוסף רש"י

לימא ר' מאיר היא. דלי
רבנן למה לי לממיר,
פשיא. אלא לרי מאיר
אנטרין דלע"ז דלמיר שאין
עליה בכלל בית, היכא
דלמיר בית צדיק אפילו
עליה משמע ומראהו עליה,
דיד צעל השטר על
התחמונה. יתא דלחיצא
ד' מאיר נקט למלמיה
(ראמ"ה בשו"ס). אפילו
דלמיר רבנן. ואנטרין
דלמיר עליה הבית משערה,
דבית צדיק משמע המיוחד
ומימיב, שצבול, ומימיב
שקטנו לו כסוף כל השטר
בזה הלשון (שם). ערסא
דגרא. טהגין היו לערוך
מטה וסלמן בבית ולא היו
משמשתקין כהן כלל אלא
למול הבית מונחת משום
ימחות. גמ', מול דמונה לו
(שבת סו.): גדי וסיוק
לא (סנהדרין כ. א). כולה
שתא לא ימיב על אותה
מטה שהרי מונחת היא
לשר הבית, והוא יומא
ימיב עליה. והשתא דאלל
הוא עשין לחציה עליה,
מיהא מיוקן לן (שם).

תוספות

הנודר מן הבית מותר
בעלייה. דעלייה
איה בכלל בית: בבית
לרבות היציע בבית
לרבות העלייה. ה"ל
יתאן הא דרשין בקירות
הבית ולא בקיר הי"ע
והמ"ה ה"ר דכרן צדיק

הנודר מן הבית מותר
בעלייה. דעלייה
איה בכלל בית: בבית
לרבות היציע בבית
לרבות העלייה. ה"ל
יתאן הא דרשין בקירות
הבית ולא בקיר הי"ע
והמ"ה ה"ר דכרן צדיק
איתא תמי' ורשקין לה
הכי כנגד גמ' ל' ולא
לאורי מכאן אמרו בית
אלל אין פוטחין לו חלונות
למול נגעו צדיק להביא
חלר הצוה צדיק להביא